

TWENTSE Post

MAANDBLAD VOOR TWENTE

HET LANDSCHAP – DE STRUCTUUR
DE NATUUR – DE MENSEN – HET
LEVEN – DE CULTUUR – DE VOLKS-
TAAL – DE GESCHIEDENIS – DE GE-
BRUIKEN – DE STREEKBELANGEN
DE ALGEMENE ONTWIKKELING

HFD. RED. J. W. M. GIGENGACK

NR. 6 JUNI 1969 8^E JRG.

600-JARIG VRIEZENVEEN

Redactie en Administr. TWENTSE POST
(waarin opgenomen tijdschrift Twenteland)
Beekstr. 5¹ Hengelo (O.) Tel. 17987
Amsterdam-Rotterdam Bank, Hengelo
Postrekening: 820018 t.n.v. Twentse Post
Abonnements-prijs f 4.80 per jaargang
Losse nummers 50 cent per exemplaar

Advertentie-tarieven op aanvraag. Gehele of gedeeltelijke
overname van artikelen enz. zonder toestemming van de Uit-
geefster verboden. Alle publicaties blijven eigendom v.d. Uitg.

FESTIVITEITEN

600-JARIG VRIEZENVEEN

VRIEZENVEEN — *het dorp der kolonisten* — maakt zich op voor een grootscheepse viering van zijn 600-jarig bestaan.

Op liefst tweeëneenhalve ton zijn de kosten geraamd, verbonden aan de vele festiviteiten in de feestweek van 1 t/m 9 augustus aanstaande. De gemeente is garant voor f 25.000, zijnde $\frac{1}{10}$ deel. De rest zal moeten worden opgebracht door de bezoekers van de uiteenlopende attracties, waaronder een revue over de plaatselijke geschiedenis, een consumentenbeurs, volksspelen, -wedstrijden, concours hippique, markt met standwerkers, congressen en concerten.

Behalve de inwoners van Vriezenveen zullen stellig ook vele streekgenoten in deze vakantie-periode belangstelling hebben voor dit groots opgezette festijn.

VOLKSKOLONIE

Het oudst bekende dokument over Vriezenveen dateert van 1364. Het is een privilegebrief (bewaard gebleven in kopie; red.) door *'Evert van Heker, JuncHere toe Almelo, ende JuncFrouwe Bathe zijn echte wijff'* gegeven aan *'die vrijen Vresen ende alle lude ende oere erfgenamen die daar nu wonet op den vene dat ghelegen is tuschen der Wederder (d.i. Wierdense) wueste ende Bavesbeke.'* Zij gaven hen deze veengrond ten gebruik *'mijt sijnen vrijen upgange, alse sie dat van oldes hebben ghehat,'* ¹⁾.

De nederzetting moet dus nog ouder zijn geweest, hetgeen wordt onderstreept door een mededeling van Pastoor J. G. Geerdink († 1879) in zijn *'Bijdragen tot de Gesch. v/h Archidiaconaat en Aartspriesterschap Twenthe'*, blz. 346:

'de eerste kolonisten kwamen uit Holland (Westfriezen?), volgens een acte bij Raed van Beugelskamp, en waren reeds begonnen in 1323. Na 1350 kwamen de Friezen in groot getal,' ²⁾.

Ook bij gebreke aan 'n oorspronkelijke stichtingsakte mogen we op grond van deze en nog andere gegevens besluiten, dat de grondslagen van Vriezenveen minstens 600 jaar oud zijn.

Dat men het jaar 1969 als herdenkingsjaar heeft gekozen, hangt samen met het gereedkomen van de grote ruilverkaveling, die de befaamde visgraatperceeltjes ³⁾ in Vriezenveen — kavels van soms wel 10 km. lang bij een breedte van slechts 7 tot 14 meter — van de kaart hebben geveegd tegelijk met meer dan 1500 km. slootjes en greppels als-

mede 800 km. overbodig geworden weggetjes en veenpaden annex bruggetjes en loopplanken. Een project, dat in 1955 ter hand werd genomen en — naar de Kultuur Technische Dienst te Zwolle ons meedeelt — zo'n slordige 33 miljoen heeft gekost, inclusief de verplaatsing van plm. 60 boerderijen voor een bedrag van f 5,6 miljoen.

Een ware omwenteling in de geschiedenis van deze oude volkskolonie.

ONTGINNING

De vraag naar de herkomst van de kolonisten in het uitgestrekte broekland ten noorden van Almelo heeft al menig geschiedvorser en taalonderzoeker bezig gehouden.

De Vriezenveense lokaal-historicus L. Jonker wijst in een historische bijdrage over Vriezenveen ⁴⁾ op oude relaties tussen de heren van Almelo en die van Pedze, een plaatsje in Drente, dat volgens prof. dr. J. Huizinga ⁵⁾ Fries zou zijn geweest; [omstreeks 1300 komt voor een *Ridder Engelbert*, genaamd *van Almelo en van Peidze*, terwijl een tak van het geslacht Peize (vermoedelijk nog voortlevend onder de Twentse familienaam Pezie) was gevestigd op het borchmanshuis 'Vogelsang', de latere havezate 'Bellinckhof' in de heerlijkheid Almelo].

Verder zullen in genoemd veengebied nog andere landontginners zijn neergestreken, want de oude privilegebrieven spreken van *'die Vrijen Vresen ende alle lude die daer nu wonet'*, vermoedelijk de reeds eerder genoemde kolonisten uit Holland, waaraan 'de Hollander Graven' (de naam van een gegraven vaart of gracht) nog een herinnering zou vormen; ⁶⁾.

Hoe dan ook, vast staat dat de stichters van het dorp Vriezenveen volksplanters waren, lieden die van 'onland' (onbewoonbaar gebied) kultuurgrond hebben gemaakt. De nederzetting is dus geen veenkolonie geweest. De turfafgraverij als bestaansbron en middel tot werkverschaffing, dateert van latere datum.

ARMOEDE EN WELVAART

De landbouw vormde aanvankelijk het belangrijkste middel van bestaan, terwijl de zware boterpacht ⁷⁾ die de Vriezenveners gedurende zeker vijf eeuwen aan Huis Almelo moesten betalen — elke gebruiker *'van een vierdeel landes een vierdeel boteren'* oftewel *'één emmer van een koeweide'* — noodzakelijk wijst op de beoefening van veeteelt.

In het begin van de 18de eeuw is er sprake van linnenhandel op Rusland ⁸⁾, terwijl in deze eeuw ook de exploitatie van het veen ter hand moet zijn genomen.

Was het bestaan voor de turfboeren karig en zwaar, de handel op Rusland, die niet tot linnen beperkt bleef, nam zo'n grote vlucht, dat vele dorpsgenoten zich blijvend vestigden in St. Petersburg, waar een bloeiende Vriezenveense kolonie ontstond, die stand hield tot aan de oktoberrevolutie in 1917.

In 't jaar 1846 noteert de kroniekschrijver H. Boom in zijn 'Reisportefeuille' (blz. 57):

'Friesenveen heeft meer dan 3.800 inwoners, waarvan ruim 3.400 de Hervormde, ongeveer 400 de R. Catholijke en een 30tigtal de Israëlitische Godsdienst belijden, die allen zeer eendragtig bij elkander wonen en hun bestaan vinden in handel, landbouw en veenderij. De armoede is echter te Friesenveen in de laatste halve eeuw zeer toegenomen, en als oorzaken daarvan geeft men op, het kwijnen der turfgraverijen die thans zoo weinig voordeel opleveren, en de zoo dikwijls herhaalde schade aan de lage landerijen door 't water toegebracht. Roept Almelo dringend om eene betere waterloozing, Friesenveen bidt er tot schreijens toe om.'

De aanvankelijk moeizame opkomst der textielnijverheid te Vriezenveen sedert 1860, toen de stoommachine hier haar intrede had gedaan, de van lieverlee verbeterde waterhuishouding sinds de oprichting van het 'Waterschap de Regge' in 1884, de opkomst van de landbouworganisaties in het begin van de 20ste eeuw, mechanisatie en wettelijke arbeidersbescherming, dat alles heeft het leven in de voormalige volkskolonie sterk veranderd in positieve zin. De dit jaar afgesloten ruilverkaveling vormt de kroon op het ontwikkelingswerk. Het is tijd geworden in Vriezenveen voor een onvergetelijk feest.

- 1) S. J. Fockema Andreae, Versl. en Meded. Ov. Regt & Gesch. IV, blz. 218. Verder: Mr. G. J. ter Kuile sr. 'De opkomst van Almelo en omgeving', ao. 1947, blz. 62 ev.
- 2) Volgens de Vriezenveense lokaal-historicus L. Jonker berust het nagelaten archief van de fam. Van Raet (eens wonende op de havezate Beugelskamp te Dene-kamp) in het Staatsarchief te Münster en was bedoelde akte daar niet te vinden; (Standaardwerk 'Overijssel', ao. 1931, blz. 789).
- 3) De langgerekte, smalle kavels ontstonden door lengte-deling bij erfscheidingen, om aan ieder rechthebbende zowel wei-, bouw- als veengrond te verschaffen.
- 4) In het standaardwerk 'Overijssel' (1931), blz. 792.
- 5) Driemaandelijks Bladen, XIV, blz. 1 ev.
- 6) Bij akte van 2 apr. 1391 verkopen EVERD VAN HEKER heer van Almelo, en zijn FRAU BATE met hun echte kinderen „...omme sonderlyckes gunsten ende vrien-schap der vrijen Vresen op onsen Vene tot Almelo ende den bueren die nu op denselven Vene wonet ende hyer namaels op wonen moget (—) een deel van onsen Noortbroecke binnen onsen heerschap van Almelo gelegghen tusschen den Nijen Ae ende den Hollander graven"; (Ter Kuile 'De opkomst v. Alm./omg.', p. 14).
- 7) Ter Kuile: 'De opkomst v. Almelo en omgeving', blz. 63.
- 8) D. G. Harmsen: 'Vriezenveners in Rusland', blz. 27+46.

MONUMENTEN

VAKWERKSCHUUR MET SLOOP BEDREIGD

DELLEN — De uit de 17de eeuw daterende vakwerkschuur aan de Meijlingstraat in het hart van Stad-Delden werd deze maand met sloop bedreigd. In juli van het vorig jaar ontving de eigenaar van deze schuur, de heer G. Hemersma te Stad-Delden, van de Rijksdienst voor Monumentenzorg het advies, om — ondanks afwezigheid van subsidie-middelen — een restauratie voor te bereiden.

Architect G. W. F. Huijbrechtse te Stad-Delden vervaardigde een restauratieplan en maakte een begroting. Beide werden begin deze maand door Monumentenzorg goedgekeurd.

Nauwelijks waren Provinciale Staten, Gemeente Stad-Delden en de eigenaar van het historische pakhuis van deze goedkeuring op de hoogte gesteld, of de Gemeente Stad-Delden gelastte de heer Hemersma per brief, om de oude vakwerkschuur binnen 7 dagen af te breken met het oog op gevaar voor instorting. Indien aan deze sommatie binnen de gestelde termijn geen gevolg zou worden gegeven, zou de gemeente eigenmachtig ingrijpen. Het mocht zo'n vaart niet lopen. Monumentenzorg ging praten met Stad-Delden om de vroede vaders duidelijk te maken, dat de vakwerkschuur thans onder bescherming staat van de minister van cultuur. De sloopplannen zullen derhalve wel moeten plaats maken voor tijdelijke maatregelen tegen het instortingsgevaar.

Het pakhuis in vakwerk met gemetselde vullingen, natuurstenen plint en inrijdeuren met corbeels, vormt — naar de voorlopige monumentenlijst van Stad-Delden vermeldt — een goed voorbeeld van een vakwerkgevel aan de straat, zoals de meeste panden in Delden eertijds bezaten.

oldenzaal

GESCHENKBON

G. morselt p.

Zoveel schitterende geschenken...
En evenzoveel verschillende smaken.
Geef een geschenkbbon.

Blij met een geschenkbbon

G. Morselt

Voor
een deskundig uitgewerkte

C.V.-installatie

E. HEIDEMANN & Zⁿ

Boterstraat 13-15, tel. 2077
Eekboersstr. 71, tel. 2708; b.g.g. 2349

OLDENZAAL

tricoloren
drymasteren
verven

Ootm.str. 47-49

Tel. 2091

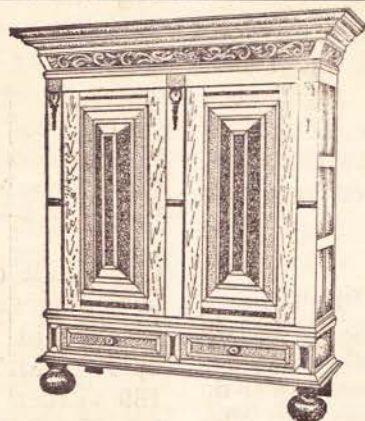
**de zaak met meer
dan 150 toonkamers**

Foto's könt nich kieken
(Mer oonze foto's möj' bekieken)
fotohandel

't Kiekkeske

KIP	KIP	KIP
regelt Uw schade	deukt Uw auto uit	sputt Uw auto
AUTOSPUITBEDR./UITDEUKINR. Esstraat 6 — Tel. 2251 — Oldenzaal		

ERRES TELEVISIE PHILIPS
Ben Lansink Oldenzaal
Grotestr. 20 Tel. 2981

Door de eeuwen heen een meubel-
stuk, dat sfeer geeft in elk interieur.
Permanente expositie in onze toon-
zalen van vele modellen Gelderse
kussen- en rankenkasten

Smellink — Oldenzaal

Denekamp

Tassen en Lederwaren
GROBBE

Brinkstraat 46 - Tel. 1456 - Denekamp

DENEKAMP..

Dan een bezoek aan het museum:
„Natura Docet”. Of een wandeling op
't landgoed Singraven met watermolen
en een rondleiding in het kasteel.
Inlicht: VVV, Grotestr. 15, Tel. 1205; bgg 1310.

VOOR **KLASSIEKE EN**
STIJLMEUBELEN

[tevens eigen fabriikaat
naar eigen ontwerp]

fa Busscher & zn

Woninginrichters
Denekamp Tel (05413)1226-1478

Coöp. Aan- en Verkoopver.
van de A.B.T.B.
DENEKAMP

Veevoerders - Kunstmest - Bestrijdings-
middelen - Land en Tuinbouw Art.

Metalen deuren en ramen:
OTTENHOF
Naaml. Venn. — Denekamp

Boerenleenbank

Denekamp

**de bank
voor iedereen**

Autobus-
onderneming
Oldenzaal

Lijndiensten
Oldenzaal - Denekamp - Grens - Nordhorn
Moderne touringcars
Uitgebreid reizenprogramma
In de zomermaanden elke dag tochten in Overijssel
en het Duitse grensgebied

KRONIEK VAN DORP EN STAD

DENEKAMP — Toen bij de overgang van huisnijverheid naar fabriek de industrie zich steeds meer concentreerde langs de grote verkeerswegen (na 1865/1866 in het bijzonder langs de spoorweg), liep het aantal wevers in Denekamp, evenals in Ootmarsum en Weerselo, steeds meer terug.

'Van de omvang van de nijverheid te Denekamp geven enkele cijfers, ontleend aan de Gemeentelijke en Provinciale Verslagen en de enquêtes inzake de kinderarbeid in 1841 en 1860 een beeld.

- In 1841 telde Denekamp 3 *calicotweverijen* met in totaal 59 *fabrieksarbeiders* (waaronder 4 mannen, 11 jongens, 8 meisjes en 36 kinderen van 11-15 jaar).
- In 1860 4 *calicotweverijen* met in totaal 85 *fabrieksarbeiders* (waaronder 44 mannen, 15 vrouwen, 8 jongens, 3 meisjes en 15 kinderen jonger dan 14 jaar).
- In 1866 3 *calicotweverijen* met in totaal 75 *fabrieksarbeiders* (waaronder 39 mannen en 15 vrouwen, terwijl dan onder de leeftijd van 16 jaar werkzaam zijn 12 jongens en 9 meisjes). Verder telde Denekamp blijkens het Gem. Verslag van dat jaar naast de genoemde 75 fabrieksarbeiders nog 500 huiswevers, n.l. 290 mannen, 92 vrouwen, 76 jongens en 42 meisjes.

In 1871 worden geen calicotweverijen meer genoemd. De trek naar de industriesteden is begonnen. Was het inwonertal van de gemeente Denekamp in 1830 hoger dan van Hengelo, Enschede, Oldenzaal, Borne, Vriezenveen, Rijssen, Hellendoorn, Stad-Almelo en Ambt-Almelo. In 1870 zijn Hengelo, Enschede, Hellendoorn en Ambt-Almelo Denekamp al voorbij gestreefd. In 1900 hadden al de genoemde gemeenten een hoger inwonertal; ¹⁾.

FABRIEKSARBEID

Enkele jaren na de aanvang van de 20ste eeuw ondergaat de economische structuur van de gemeente Denekamp een belangrijke wijziging.

'De katoenweverijen en -spinnerijen in de enkele kilometers over de grens gelegen stad Nordhorn trekken arbeiderskrachten aan. Het was vooral de in de negentiger jaren gestichtte fabriek van Niehues en Dütting, die zich sterk ging ontwikkelen. Dorp Denekamp en omgeving wordt de woonplaats van Nederlandse arbeiders die dagelijks de grens overtrekken om in Nordhorn te werken; ²⁾.

Het ETIO-rapport over Denekamp (1942, blz. 8) merkt op, dat de arbeid in de Duitse textielfabrieken niet aansluit bij de vroegere huisweverij. Er bestaat hiertussen een hiaat van enige tientallen jaren. De groep der Denekampse textielarbeiders is niet voortgekomen uit de boerenwevers van welker, daar de huisweverij als gevolg van de centralisatie en mechanisatie der Twentse nijverheid al was verdwenen toen het werken te Nordhorn van betekenis werd.

'Het aantal grensgangers te Denekamp vóór de 1ste wereldoorlog wordt geschat op 300. Van 1899 t/m 1920 nam de bevolking van dorp Denekamp en de buurtschappen Denekamp en Nrd-Deurningen toe met 61%, de bevolking van de rest der gemeente slechts met 17%. De trek naar Denekamp in verband met de werkgelegenheid over de grens, heeft minstens 500 zielen omvat. De krachtige groei na 1910 is 't gevolg van een groter geworden geboorteoerschot; ³⁾. Zowel de verbetering van de economische positie der zandboeren heeft hiertoe bijgedragen alsook het ontstaan van een half-agrarische fabrieksarbeidersgroep, die in de regel een hoger geboortecijfer heeft dan de eigenlijke boerenbevolking.

In 1913 besloot de gemeenteraad 8 aandelen van R.M. 250 te nemen in een autodienst-onderneming van de fabrikant H. Stroink jr. te Nordhorn en H. J. Hondelink te Denekamp, waarvan in Nordhorn al R.M. 21000 geplaatst was.

In 1914 werd de woningbouwvereniging 'St. Nicolaas' opgericht, die ter voorziening in de behoefte aan arbeiderswoningen het plan had, daarvan 32 te bouwen. De oorlogsomstandigheden maakten uitvoering van dat plan echter niet mogelijk. Na de oorlog zag men van de oude plannen af en werd de vereniging geliquideerd. In 1925 kwamen met rijkssteun 8 gemeentewoningen gereed ('*de acht zaligheden*'), die aangevuld met 22 fabriekswoningen het zogenaamde '*rode dorp*' vormen; (gesticht door Niehues en Dütting). Verder werd de zorg voor de huisvesting van de fabrieksarbeiders overgelaten aan de bouwvereniging 'St. Joseph' en het particulier initiatief. Van deze zijde kon men echter maar ten dele in de behoefte voorzien; ⁴⁾.

Gedurende de eerste helft van deze eeuw heeft de bevolking van de gem. Denekamp zich zogoed als verdubbeld. (Stelt men de bevolking op 1 jan. 1900 op 100, dan kon zij op 1 januari 1942 met het cijfer 189 worden aangeduid. In absolute cijfers nam de bevolking in genoemde periode toe van 3.921 tot tot 7.413 zielen).'

Door zijn gunstige ligging temidden van de Duitse en Twentse industrie centra biedt Dorp Denekamp als landelijk woonoord ook nu nog aantrekkelijke perspectieven. Sinds 1 april 1969 telt de gemeente 10.777 inwoners. □

VOETNOTEN

- 1) ETIO-rapport Gem. Denekamp, 1942, blz. 3-6.
- 2) Idem, blz. 6.
- 3) In 1899 woonden er in Dorp Denekamp en de buurtschappen Denekamp en Noord-Deurningen 1.900 personen, in de rest van de gemeente 2.019. In 1920 luiden de aantallen 3.053 en 2.361; ETIO-rapport 1942, blz. 7.
- 4) Idem, blz. 8 en 45.

hengelo

HET SPEELGOEDPALEIS

Teutelink

Enschedesestr. 22, Hengelo

de Bokdams
voor DANCES
Drienerstraat 37
Telefoon 13514

Het beste adres voor:
**GEDISTILLEERD, WIJN, BIER,
LIKEUR, LIMONADE**
Fa. Jac. Krabbenbos
Molenstraat 18

COOP.

RAIFFEISENBANK
BOERENLEENBANK
Parallelweg L.S. Hengelo Tel. 10061
Bijkantoren: Oldenz.str. 168, Beukweg 81

• MEUBELEN
• TAPIJTEN
• BEDDEN
PETRI voor de moderne
woninginrichting! I
MARKTSTR. 15

BLOEMSIERKUNST
K. Hunia & Zn.
Tuindorpstraat 38, Tel. 12751

Timmerfabriek
Hannink
Hengelo (O.) — Tel. 13701

Levering van:
kozijnen, ramen, deuren, trappen
enz. voor utiliteits- en woningbouw

H. J. Krakkers
AANNEMERSBEDRIJF
Tel. **Hengelo** 12964
Nieuwbouw, Onderhoud- en Betonwerken

PORTJE

Deldenerstraat 8
Hengelo (O.)

Ruischer en Hartgers

Voor elektrische apparaten
en installatiewerken

DRIENERSTRAAT 4 — HENGELO
(tel. winkel: 14878 — tel. installatie-afd. 10436)

Hobbyhuis Hackfort

BERGWEG 9, HENGELO

VIOS gebouw

Self Service

maaltijden à f 2.85

(Ook bij U aan huis!)

Beekstr. 10, Hengelo

TEL. 05400-12612

VERSTEEG's veearve

veur hoes en earve

Molenstraat 20

Hengelo (O.) — Tel. 12207

Bonneterie SPECIAAL-
ZAAK:

Blouses - Rokken - Vesten

Molenstr. 5, Tel. 17382, Heng.

Automobielbedrijf

Van Laar

en

Feijten

Enschedesestr. 127 - Tel. 13983 - Hengelo

DAF

DAMES-, HEREN-,
KINDER-PYAMA'S
EN -ONDERGOED,
SCHORTEN, ENZ.
Altijd goedkoop

MORSINK
SOLASPECIALZAAK *Servieren*

Weemenstraat en Kotmansweg

Doe het zelf

Wij leveren hiervoor P.V.C. vloer- en
wandtegels (reeds vanaf fl 5.80 p. m²),
plakplastics, mozaiek, lijmen, beits etc.

VLOERENBEDRIJF

A.F. Pierik &

F. Boerkamp n.v.

Wolter t. Catestr. 5, Tel. 14064
Hengelo (O.)

H. ter Braak

Gasconvectoren, Haarden, Electro-
en Sanifair

Bornsestraat 24

Tel. 16137

Automobielbedrijf

ERNE

Delden.str 42
Tel. 2120

vanaf:
f 3799

FIAT
500

BEHANG EN VERF

Fa. Wed. J. Walhof

Beekstr. 29 Hengelo

Broekhuis

de boekhandel

met de grote keuze!

Enschedesestraat 19 - Hengelo

VERLICHTING

v. Merksteijn

Burg. Jansenplein 35 - Tel. 18556

AGRARISCHE ONTWIKKELING

Heeft Dorp-Denekamp zich in de loop van deze eeuw ontwikkeld tot een centrum met een fabrieksarbeidersbevolking, de uitgestrekte gemeente Denekamp is aanvankelijk voor een groot deel agrarisch gebleven. In 1930 kon 59,1 pct. van alle in beroep werkzame personen (55,3 pct. van de mannen) worden gerangschikt in de categorie landbouw. In 1947 bedraagt dit percentage 48,6 pct. van de totale beroepsbevolking. In 1960 nog maar 25,3 pct.; (28,7 pct. van de mannen en 14,0 pct. van de vrouwen).

De akkerbouw op de zandgronden lag eeuwenlang geketend aan een noodlottig systeem van bemesting. (In het begin van de 17de eeuw was gemiddeld 8 procent van de totale grondoppervlakte van 't richterambt Ootmarsum, waaronder Denekamp behoorde, als bouwland in gebruik; (elders in Twente was dit percentage nog lager). Daar de de dierlijke mest voor de op de zandgronden uitgeoefende eeuwige roggebouw volstrekt onvoldoende was, moest al het land buiten het bouwland dienst doen als plaggenland;⁵⁾. Onvoorstelbare hoeveelheden plaggen waren jaarlijks nodig om de bouwlanden de noodzakelijke bemesting te geven. De humusvorming op de af te plaggen bodem geschiedde langzaam, zodat men ongeveer rekende, dat men twintig maal zoveel plaggengrond nodig had dan het areaal van het bouwland bedroeg;⁶⁾. In een landbouw-enquête van 1800 worden voor het district Almelo als gebruikelijk genoemd voor één mud land: 30 wagens (met twee paarden bespannen) plaggen mest of 20 à 24 wagens stalmest (d.i. plaggen vermengd met dierlijke mest). Men kon dus niet in het wilde weg ontginnen, gebonden als men was aan de oppervlakte van de plaggengrond (de zogenaamde woeste gronden).

Eerst de teelt van de veevoedergewassen aan het eind van de 18de en het begin van de 19de eeuw heeft de noodlotscirkel doorbroken. Er kon meer vee worden gehouden, dat meer dierlijke mest gaf;⁷⁾. Bij de verdeling der markegronden (de eerste deling, die van Groot- en Klein-Agelo geschiedde in 1844, de laatste die van Breklenkamp in 1871) was de verwachting geweest, dat binnen enkele jaren elke deelgenoot de helft van zijn aandeel zou omzetten in bouwland, weide of bos. In de praktijk veranderen slechts enkele stukken van aanzien. Eerst de invoering van de kunstmest kort na 1900, ongeveer 1905-1910, bevorderde de ontginning in sterke mate;⁸⁾.

Volgens de gemeenteverslagen werd de woeste grond in de eerste plaats omgezet in weide; (in 1911 en 1912 is sprake van 85,14 en 83,22 ha. wei-

land, in de daaropvolgende jaren telkens ruim 30 ha, in 1916 77.02 ha, in 1919 53 ha. enz.). Parallel met deze ontwikkeling loopt de oprichting van een coöperatieve aankoopvereniging in 1903, een boerenleenbank in 1908 en een coöperatieve zuivelfabriek in 1917; (kort na 1880 bestond reeds een zuivelfabriek in het Duitse plaatsje Gildehaus, waar de boeren van Denekamp een voor die tijd hoge prijs voor hun melk konden ontvangen). Landbouw-voorlichting, verbeterde landbouwmethodes, de gestadige groei van de veestapel, de aanpak van kulturetechnische werken, dat alles heeft het agrarische bestaanspeil in de eerste helft van de 20ste eeuw met sprongen opgevoerd.

RUILVERKAVELING DENEKAMPSEVELD

De ruilverkaveling Denekampseveld — omvattend 2900 hectare, waarvan de helft in de gemeente Denekamp en de andere helft in Losser ligt — betekende een belangrijke structuurverbetering. Het miljoenen-karwei, dat in de zestiger jaren werd aangevangen en thans als afgesloten mag worden beschouwd, omvatte tevens de bouw van een omleidingskanaal met een tweeledig doel: a) de instandhouding van de Dinkel, die bij kanalisatie haar natuurschoon zou verliezen en ondermeer zou moeten worden ontdaan van de molenstuwen bij Huis Singraven, waardoor tevens de zaagmolen buiten bedrijf zou komen te staan; b) regeling van de waterhuishouding in dit gebied en wel in die zin, dat het niet alleen een reservoir is van al het overtollige water dat anders over de landerijen stroomde, maar dat voorts in tijden van grote droogte kan dienen om de omringende landen niet te laten verdrogen. (De eerste helft van het omleidingskanaal kwam gereed binnen het kader van de ruilverkaveling 'de Beneden Dinkel'.)

De structuurverbetering van het ruimtelijk landschap ten noord-oosten van Denekamp betekent een nieuwe mijlpaal in de agrarische ontwikkeling van dit gebied. De boeren in de Dorpse Hooimaten weten er alles van. Het woeste water van de Puntbeek kan hun erven niet meer bereiken. Hun landerijen zijn sinds 1963 niet meer ondergelopen en op de weiden groeit een best stuk gras. Het is nu goed boeren in de voormalige rimboe ten oosten van Denekamp.

(slot volgt)

5) Prof. Slicher v. Bath: 'Een samenleving onder spanning' (1957) blz. 414.

6) Jhr. von Bönninghausen: 'Ueber die Trentische Roggenwirtschaft' (lees Twentische; red.) 1820, S. 89.

7) Idem voetnoot 5, blz. 416.

8) Idem voetnoot 1, blz. 48.

Tekst: M. Hagreis-post.

Muziek: Gerhard Roelofs

(andante)

Lech en Duuster

Sopr.
Alto.
Tenor
Bas.

1 De zonne de schienter Vuur haast ie-der een al leen Vuur de
2 En likt er de hoond zachte baas zie-he haand al zöt hae it
3 En huult dan it klee-he zee stelt t ga rös zga drukt t vol

duur duur

leu nich de hooit meer zöt zeeh Daar kan hee al- lech-nig zien Waarmte an kwiet mangs
nich, j) toch veult heeden baand Den baand den oohs blijf maekste harte zo waarm van
laef-de stief an ee-re bös zo kan zee eer schaope hier t zöf-de been as

duur

merkt ze walt lech mervan o zo heel wied ze gaat op 'n Tas duur eer duuster be
bleen-deh ofn zeehde van rie-ke of aarm. En kan dan de mooder eer Keend nich
aan-de-re moodersde aal-tied Keen zeeh jao gaf zee eer leefren t mooi staenich

pp

staon nich aans ast ge- luud is vuur eer te ver staon ze luustert vol blieschop
schouwen toch is eer te klee-he wal an te ver trouwen zo tast ee-re vingen na
met? t lech in de eug-kes(en) ast groot is te met Dan zal zee t weandee Vuur

duur duur

(alleen 3e couplet)
duus-ter

veugel eer leed ze roekende loch van dan-nen en't heed
zeu-kend int rootw ze vindt er't kóp-ke krullig int bloond
mooder zal zeeh t lech in t duuster dan Keend aer kan been.

in de Twentse
streektaal

1969

*dichteres Mien Hagreis-Post en Gerhard Roelofs:
....samenwerking....*

HENGELO — De Hengelose musicus Gerhard Roelofs (38), violist/altist bij het West-Nederlands Symphonie Orkest te Den Haag, heeft een aantal Twentse gedichten van diverse dialect-schrijvers op toon gezet. Hij voelt het als een gemis, dat er in Twente op het gebied van de streektaal zo weinig wordt gecomponeerd. Zangkoren hebben ten aanzien van het Twentse lied maar weinig keus, omdat het repertoire bijna niet wordt aangevuld.

Roelofs, die 'grootbracht' is in Twente en vertrouwd is met de taal van dit gewest, ziet hier een braakliggend terrein.

Inmiddels heeft het Borns Kleinkoor onder leiding van Jan Bak één van Roelofs' composities in studie genomen. Maar ook gezelschappen, die louter zingen voor onderling genoegen, bleken met de nieuwe liederen zeer ingenomen te zijn.

Het lied 'Lech en Duuster' op nevenstaande pagina is gemaakt voor gemengd koor (a capella, dat wil zeggen: zonder instrumentale begeleiding). De tekst is van de Hengelose dichteres Mien Hagreis-Post, uit de bundel 'Um 't losse veur', in 1968 verschenen bij Uitgeverij Witkam te Enschede.

Koren mét instrumentale begeleiding (piano of strijkorkest) komen bij Roelofs ook aan hun trekken.

Daarnaast componeerde hij op instrumentaal gebied recentelijk een duet voor viool en altviool, waarvan het laatste deel bestaat uit variaties op het Twentse Volkslied.

In bijna elke Twentse plaats treft men wel een koortje aan, dat geïnteresseerd is bij het Twentse lied. Daarom probeert Gerhard Roelofs 'n muziekuitgeverij te vinden, die bereid is de kleine Twentse markt van liederen te voorzien. Het zal niet meevallen, meent hij, maar het is de moeite van het proberen waard. Bovendien blijven er altijd nog andere mogelijkheden open om zijn composities te vermenigvuldigen en te verspreiden. De publicatie van het lied 'Lech en Duuster' in de Twentse Post is daarvan al vast een begin zegt hij.

- Denekamp -

om zijn natuurschoon, zijn bezienswaardigheden, waaronder een natuurhistorisch museum, en zijn goede logies accommodatie, zeer bekend als

VACANTIEOORD

biedt tevens gunstige gelegenheid voor INDUSTRIEVESTIGING

Voordelig terrein, ruime arbeidsmarkt, bevolking volkomen industrie-mind. Incl. bij het Gem.huis.

BAR-DANCING/DISCOTHEEK

De Blauwe Bok

De BAR-DANCING met de hoogstaande sfeer en de laagstaande prijzen.

Desgewenst halen en brengen wij u met onze BLAUWE BOK EXPRES elk heel uur van de markt.

De Blauwe Bok

Vuurdoornplein 1a

Tel. 05400/20025

SPAR

TUSSEN STADHUIS- EN ST. LAMBERTUSTOREN

OPTICIEN

WESTEN

LEVERANCIER
AAN ALLE
ZIENENFONDSEN

MEEST UITGEBREIDE
COLLECTIE MODERNE
DRILMONTUREN

Westen Woont Weemenstr. 15

Eethuis
„t Centrum”
 (Eig. B. Droste)
 BEEKSTRAAT 5 - HENGELO

prima keuken

Specialiteit: Zigeuner-Bief
 Geopend van 23.30 tot 00.4 uur

G. J. Schuurman
 hef allns, wa'j in hoese gebroeken
 könt: KÖPKES, SCHÖTTELKES
 en al dee dinge, dee de vrouw
 neudig hef. ♦ Ottoweg 55a

HOLLANDIA ondergoed
 kousen, sokken, tricotages
H. J. BENNINK
 Manufacturenhandel Industriestraat 88

Ijzerwaren, Gereedschappen, Bouwbeslag, Tuin- en Huish. artik.

A.H.K. Aanknoef
 OLDENZAALSSTRAAT 61
 HENGELO

Makelaarskantoor
ROTTINK N.V.
 Deldenerstraat 36-38, Telefoon 13041, Hengelo (O.)
 VASTE GOEDEREN ♦ ASSURANTIËN ♦ HYPOTHEKEN

VOLKSWAGEN
 Onderhoud · Service · Verkoop
 AUTO-BEDRIJF **HUISKES NV**
 Deldenerstr. 134 - Hengelo

Voor het inrichten
 van Uw woning:
 Woninginrichting **Frans Tanke**
 Weemenstraat 61. - Tel. 12862. - Hengelo (O.)
 Zie overzichtelijke etalages en 3000m² showroom

Het wonder van Hengelo Willemplein 37 HENGELO
 Magazijn voor
 Rijwielen, Onderdelen en Electra

B.G.J. Meekes
 Autospuitinrichting
 AARDOLIESTR. 16 TEL. 17529

Wij verzorgen:
 een avond vullend
 kleurenfilm programma
 over Twente
 FOTOPRINS, Tuindorpstr. 28. Hengelo

Garage
J. WARMINK
 en Zoon
Datsun-dealer
 VOOR
Hengelo en omgeving

Autospuitinrichting
BEVELSBORG
 Ingericht met moderne AUTOSPUIT. en MOFFELCABINE
 BINNENHAVEN 68 TEL. 14432

 NIEUW:
 Heerlijk frisse
Magere Vruchten-Yoghurt (aardbeiensmaak) 55 ct per halve liter
 De melkman van de H.C.M. heeft het.

stalen anti-sliptraptreden, trappen en bordessen

- * Uitglijden bij olie, vet, ijs of sneeuw niet meer mogelijk
- * Zeer lichte en goedkope constructie
- * Prima referenties van grootindustrie en architecten

DIJKHOF - HENGELO Opgericht 1921
 — FABRIEK VOOR METAALBEWERKING — Beukweg 4, Tel. 13480 / 13581

SINDS 1845:
Van Wezel
 Transport — Montage
 Kraanverhuur
 Tel. Hengelo 19541
 Tel. Amersfoort 11333
 „Wiej veurt van allens”

HISTORIE

OP VERKENNING IN BENTELO

BENTELO — Landbouwer HERMANUS JOHANNES TEN DAM (* 1902), wonende op het erve Ten Dam te Bentelo ('Damshoek'), bewaart op zijn boerderij een eeuwenoude boekhouding, waaronder

- a) een prive-kasboek uit het laatste kwart van de 17de eeuw (1675-1697);
- b) een verpondings-register uit het eerste kwart van de 18de eeuw (1714-1717).

Voor een óngeoefend oog is de inhoud van deze boeken niet altijd even gemakkelijk te lezen, daar het schriftbeeld, hoewel vrij gaaf, zeer afwijkt van de hedendaagse lettertypen. Daarnaast zijn de boeken niet steeds door dezelfde hand bijgehouden, zodat we te doen hebben met verschillende stijlen.

Onze kennisname van bedoelde stukken was vluchtig en dus oppervlakkig, zodat we ons hier ten aanzien van de inhoud moeten bepalen tot enkele indrukken.

De privé-aantekeningen spreken ondermeer van transacties over de in- en verkoop van hout en houtskool; (de rijkdom aan hout en heidevelden in de marke Bentelo begunstigde hier eertijds de 'kolenbranderij'. Tot aan de 2de wereldoorlog waren er nog Bentelose boeren, die dit oude bedrijf uitoefenden. In de 17de eeuw was de handel in houtskool van Goor via Hasselt zeer aanzienlijk. De kool werd toen bij 'de Catenkamp' aan de Regge ten noorden van Goor ingeladen.)

Het bovengenoemde verpondings-register — uit het eerste kwart van de 18de eeuw — legt verantwoording af van belastinggelden, tot de betaling waarvan alle boeren in de marke Bentelo gehouden waren. Een eentonige opsomming van jaarlijks terugkerende posten als: *landgelt*, *gemaal*, *geslagt*, *hooftg.*, *dienstg.*, *soltgelt*.

Onder *landgelt* moet worden verstaan een belasting op bouw- en grasland, 'n grondbelasting dus, die in Overijssel reeds sedert 1597 bekend is; ¹⁾. In dat jaar is sprake van de z.g. 'verpondinge', omdat een 'herenpond' (15 stuivers) betaald moest worden van elk mud 'gezaay', d.w.z. van een stuk land, waarop een mud rogge uitgezaaid kon worden, zijnde ongeveer 4000 m² of 4 schepel. Grasland was belast met 4 stuivers voor een 'dagwerk maaiens', d.w.z. van een weiland, dat in één dag gemaaid kon worden. Ook dit was plm. 4000 m². Voor een koeweide betaalde men eveneens 4 stuivers in de 'verpondinge'.

Landbouwer H. J. Ten Dam (Bentelo)
....oale beuk'....

Sedert 1582 was de belasting op het 'gemaal' (het malen tot meel) en 'geslagte' (slachten van vee) een voorname bron van inkomsten voor de provincie. In 1653 komt reeds voor het 'hooftgelt', voor iedere mannelijke persoon boven 14 jaar (onvermogenen uitgezonderd). Per hoofd van het gezin werd sedert 1710 ook accijns geheven op het huishoudelijk verbruik van zout. Met 'dienstgelt' werd vermoedelijk een heffing bedoeld op de salarissen van dienstmeiden en dienstknechten.

De historicus Slicher van Bath, die in het standaardwerk 'Een samenleving onder spanning' uitvoerig aandacht wijdt aan de belastingdruk op het platteland in de voorbije eeuwen, konstateert (blz. 385), dat „aan het einde van de 17e en het begin van de 18e eeuw het zwaartepunt van de belastingen vooral lag op de landbouw, en dat wel in een periode, waarin de graanprijzen bijzonder laag waren. Door deze belastingpolitiek heeft men de landbouw extra getroffen, in het bijzonder in de jaren 1710 en 1720 met de hoge opcenten op de verponding. De ongelijke verdeling van de belastingen (—) moet stimulerend hebben gewerkt op de industriële activiteit. Voor hen, die in de nijverheid werk vonden, was de toestand vrij gunstig: lage graanprijzen en een lage belastingdruk, in de vorm van niet al te hoge accijnzen.”

[De boeren hadden in de afgevaardigden van de Ridderschap slechte pleitbezorgers bij de Provinciale Regering. In febr. 1795, met de Franse bezettingstroepen in aantocht, kwamen ridderschap en steden te Zwolle bijeen, maar hier verschenen ook vertegenwoordigers (gecommiteerden) van de kleine steden en het platteland. Er werd een resolutie aangenomen, waarin de verwachting werd uitge-

enschede

A.v.d. Leest Radio
Enschede Televisie

Radio onderdelen • Electrotechnische artikelen
Erkend reparateur en installateur
OLDENZAALSESTRAAT 39 — TEL. 10688

JULO Motor defect?
naar **JULO**
direct !!!
Pyramontstraat 15 • 19
ENSCHDE

Machinefabriek
ARENS & Zn
► tandwielen
Perikweg 52

FOTO **GOBO** FILM

Van Loenshof 10 Tel. 15271
Filiaal: Oliemolensingel 37 Tel. 16118

Wee rekken kan geet naor
zölfbediening
PARAAT
Glanerbrug: bie TET-bushalte
In 'n lunchroom kôj lekker etten en dreenken

Fijnhout- en Triplexhandel
Fa. W. LANGE
Spelbergweg 37, Tel. 4538
levert: Fijnhout, Triplex, Hard- en
zachtbaard, Vlas- en spaanplaat enz.

ADVERTEREN IS ETALEREN

Voor
lijn- en rastercliché's
Clichébedrijf
NV v/h Firma
M. J. v. d. Loeff
Achter 't Hofje 3-7, tel. 19266

Verschenen:

Hendrik Eitink,
'OET MIEN JONGENSJAOREN'
12 verhalen van een rasverteller,
spelend in de stad en op 't land,
in smeug Twents, en met beide
benen op de grond. [5.95]

Bij Uw boekhandel en uitgever
Uitg. WITKAM, Enschede
de Klomp 22 (tel. 05420/12773)

FA. H. v. d. BERG
OLDENZAALSESTRAAT 65 — TEL. 12543
STEUNZOLEN, ELAST. KOUSEN,
BREUKBANDEN
Leverancier voor alle ziekenfondsen

Het bekende adres voor het
leveren van alle bekende merken
gazon- en motormaaiers
(ABNER, BRILL, FOLBATE, HUSQVARNA)

Fijn-
slijperij **H. v. d. Meer en zn**
BLEEKERSTR. 18 - ENSCHDE

Voor herenkleding
het beste bij **Besters**
Van Loenshof 12, Enschede

TELEVISIE
*
HOOR
APPARATEN
*
RADIO

Blijvende service!
Jan LANGKAMP
LANGESTR. 52 TEL. 24695 ENSCHDE.

S. TEN CATE
STAALHARDERIJ
Hessenweg 1 - 9 — Tel. 15413
MINTEX-REMDIENST
Dr. Benthemstr. 35 — Tel. 15418

Jan Stokkentre
Oude Metalen
Enschede

Diverse plaatsen

Alle boeken over Twente
(ook streektaal-literatuur)
Boekhandel t. Voorde
Delden

SIMCA-DEALER
TINSELBOER JANSSEN
Marktstraat 18 - Tel. 1288 - BORNE
Wilt ge werkelijk bromfiets-
genot? Koop dan een Zun-
dapp, Batavette of Motom.
De beste bromfietsen en de beste service.

Waarom een horloge, dat U
telkens moet opwinden?
Een Zwitsers automatisch horloge
windt zichzelf op!

Ruud Knoef
BORNE

Grotestr. 239 (naast Huish.school)

'schep ijs - vers ijs'

VELE SMAKEN IN
COUPES & SORBETS

Ijssalon 'BORNE'

(Ook voor frites, kroketten enz.)
Grotestr. 185 - tel. 05409/1000

Met onze mengvoeders altijd de
hoogste productie. **Kunstmeststof-**
fen; keuze uit vele soorten. Ruim
gesorteerd in **vaste brandstoffen**.
Bij ons is het rustig en voordelig
tanken voor brommers, auto's en
tractoren.

C.A. & V.V. BORNERBROEK

WAVIN DEALER
P.V.C.-rioleringsbuizen, regenwateraf-
voerbuizen, draineerbuizen, kiezelbak-
ken, ontluchtingskappen, ontluchtings-
pannen, dakramen, Plastic folies, Pla-
stic schuimprofielen, Polyestergolfplaten
VOOR ALLE KUNSTSTOFFEN:

MORSELT
BOUWMATERIALEN C.V.
Industriestr. 8 - BORNE - tel. 05409/1166

sproken, dat de afgevaardigden van de Ridder-schap „die zig tot nu toe zelven als representanten van het platteland hebben gequalificeerd”, de vergadering zouden verlaten. Dit geschiedde onder protest en onmiddellijk ving de eerste vergadering der 'provisionele representanten' van het volk aan;²⁾].

Landbouwer Ten Dam bewaart naast genoemde boeken ook nog een oude familiebijbel en een zogenaamde 'maaksmaolbreef' uit 1761, waarin een beschrijving van de 'Huwelijks Voorwaarde van den Eerbaren jongman Arent Beerninck en die Eerbaere Jonge dogter Johanna ten Damme.' Na de huwelijksverbintenis zijn de hier besproken boeken, eens toebehorend aan de familie BEER-NINCK te Bentelo, in handen gekomen van de familie TEN DAM aldaar.

Niet ver verwijderd van de Damshoek, eveneens in de naaste omgeving van het café-rest. 'de Rustende Jager' te Bentelo, brachten we een bezoek aan 'Veeldbakkers-Hendrik' (H. GROOTHUIS), wonende aan de Nijlandsweg (vroeger genaamd Wienerweg). De krasse tachtiger vertelt, dat hij zijn bijnaam dankt aan z'n grootouders, die hier in de vorige eeuw een veldoven hadden waarin 'brood' (roggebrood) werd gebakken voor de hele omgeving. Behave voor menselijke consumptie, diende dit brood ook als veevoer voor kalveren en melk-koeien. Hij herinnert zich verder, dat de oven een aanbouwsel vormde van het destijds iets verderop gelegen voorouderlijk huis.

In de naaste omgeving, aan de andere zijde van het later gegraven Twentekanaal, woonde toen 'Möllen-Gaitjaan', wiens windmolen — door storm vernield — het meel leverde voor de broodbakkerij. Hij weet niet, of de naam 't Möllenven, een drassig stuk land in deze omgeving — eveneens verband houdt met een vroegere molen. Wel herinnert hij zich, dat veel Deldenaren daar kwamen schaatsen. 'Zölf he'k daor nog wa heel wat äöl (paling) vang'n; emmers vol.'

Onze verkenningen in Bentelo hebben ons geleerd, dat in deze oude boershop voor amateur-historici nog heel wat valt na te pluizen. Bijnamen en oude veldnamen kunnen daarbij soms nuttige aanwijzingen verschaffen.

VOETNOTEN

- 1) L. A. Stroink 'Stad en Land v. Tw.', blz. 275.
- 2) Idem, blz 358.

REGIONALISME

EERSTE WERKVERGADERING 'TWENTERAAD'

HENGELO — Op 6 juni kwam de 'Twenteraad' voor de 1ste officiële werkvergadering in het stadhuis te Hengelo bijeen. De voorzitter, mr. G. P. M. Bevers, ontvouwde een breed werkprogramma, waaruit één ontwikkelingsplan zou moeten groeien voor geheel Twente. Puntsgewijs kunnen de doeleinden als volgt worden samengevat:

- bevordering van regionaal stuctuurplan, omvattend een zeer concreet beleidsprogramma;
- bestrijding van landschapontsiering (autokerkhoven);
- waterhuishouding en drinkwatervoorziening;
- samenspraak recreatie, landbouw en natuurbescherming;
- coördinatie ruil- en herverkaveling;
- regionale tuinbouwcentra;
- verbetering plattelandswegen;
- bedrijfsvoorlichting kleine en middengrote industrie;
- luchtvaartterrein Twenthe;
- bestrijding luchtverontreiniging;
- vuilverwerking;
- harmonisatie ABW-normen;
- ongevallendienst;
- welzijnsverzorging;
- inventarisatie en coördinatie onderwijs;
- coördinatie en samenvoeging gemeenschappelijke regelingen.

De vergoeding voor reis- en verblijfkosten van de Twenteraad-leden werd voorlopig vastgesteld op f 40.—. per vergadering. De eerstvolgende vergadering zal plaats vinden op 17 september.

VERKEER

WEGVERBINDINGEN MET E-8

HENGELO — Naar de minister van Verkeer en Waterstaat, drs. J.A. Bakker, op 16 juni tijdens een persconferentie te Belt Schutsloot (gem. Wanneperveen) meedeelde, zal Almelo eind 1974 een wegverbinding hebben met de snelweg E-8. Eind 1975 zal zulks het geval zijn met Enschede. Ook voor Hengelo en Oldenzaal moet nog een verbinding tot stand worden gebracht, maar dat is geen rijkstaak, aldus de minister.

In 1971 is de E-8 tot Holten gereed. In het voorjaar 1973 zal de weg klaar zijn tot Enter. De provincie heeft dan de nieuwe weg klaar van Rijssen naar Goor via Enter, die aansluiting geeft op de E-8. (De wegomleggingen om Rijssen en Goor kun-

almelo

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
de Mooie Vrouw

(TEVENS BENZINE-STATION)
Een van de oudste zaken in Twente
OOTMARSUMSESTRAAT 488 - ALMELO

**Nutsspaarbank
UW bank**

Hoofdkantoor Almelo
WIERDENSESTRAAT 22

Bijkantoren te Almelo, Wierden,
Vriezenveen, Rijssen, Nijverdal en
Coevorden

Het Twentse Serviezenhuis

Heeringa & Co

Grotestr. 79, ALMELO

Wedgwood, Spode,
Royal - Copenhagen

Coöperatie
De Landbouwcoöperatie

is een bolwerk ter beveiliging
ter verdediging
ter bevordering
van de economische belangen
van de vrije zelfstandige onder-
nemers in de landbouw te weten
de Boeren.

COÖP. LANDBOUWERS-
BANK EN HANDELSVER.

ADVERTEREN IS ETALEREN

■ VEEVOEDER
■ KUNSTMEST EN
■ LANDBOUW-
[BENODIGDHEDEN

in de beste kwaliteiten !!!

Door grote
omzet **A.B.T.B.**
lage prijzen bij **ALMELO**

drogisterij - parfumerie
PRÜMERS

Bornsestraat 72 - Tel. 5650
Het huis voor geschenken

Veur MEUBELS en allens, wat
er zo biejkomp kieken, naor:

TOON a.d. *Tuinstraot*

Tel. 3880

In vrogger dage daansen de leu op
de dell' 'n veertoer. Weer vól later
'n zeuvenspoonk. Rechtervoortfoxtrot,
wals en cha cha cha in niemoodse
daansscholen:

Wim POLMAN

Ootmarsumsestraat 26 - Tel. 4880

FOTO ROOS SINDS
1905

foto-service

Bornsestraat 26, Tel. 2563

EEN ABONNEMENT OP DIT
BLAD KOST f 4.80 PER JAAR

DIVERSE PLAATSEN

BOERENLEENBANK

Wegdam

Voor alle bankzaken, Voorschotten,
Credieten en lopend rekeningverkeer.

Coop. „De Landbouw” W.A.
GOOR

Het adres voor:

Mengvoeders onder C.L.O.-
contrôle, Meststoffen, Brand-
stoffen, Bestrijdingsmiddelen,
Kruidenierswaren, Landbouw-
werkzaamheden enz.

Wie helpt met an de
bleui en veuroetgang
van **MAARKEL**
met wiede umgeffing

● Coöp. Boerenleenbank en
● Coöp. Landbouwvereniging

DENKT BIJ HET OPLOSSEN
VAN UW PROBLEMEN

RUIMTEVERWARMING
OOK AAN AARDGAS

Gem. Energiebedr. Rijssen

„de kop'ren smorre”

Twents ethoes in Maarkel
an de grote weg van Hengel naor Deamter
[Twentse specialiteiten]

BOERENLEENBANK

Albergen

De SPAARBANK voor stad en land
Maak gebruik van lopende rekeningen
Alle inlichtingen aan de bank

C.L.V. LANDBOUWERSBELANG

Haaksbergen

C.L.O.-mengvoeders

Ruwvoeders

Brandstoffen

BOERENLEENBANK

Bornerbroek

■ De SPAARBANK
voor iedereen

■ verder alle
BANKZAKEN

Havezathe
Het Everloo

Bekend om de
pannekoeken
VOLTHE
(bij Oldenzaal)
Tel. 05411 - 244

COÖP. ZUIVELFABRIEK

De Eendracht
ROSSUM

Het beste adres voor alle zuivelprodukten

BOERENLEENBANK

Weerselo

Verzorgt al uw bankzaken. Hoogste spaarrente.

Boerenleenbank De Lutte

MET KANTOREN TE DE LUTTE
OVERDINKEL, GLANERBRUG

Hoge rente voor al Uw ingelegde spaar-
gelden. Lage hyp.- en voorschot-rente

**Hotel
Haarhuis
Zenderen**

In 't herte van Twente

nen derhalve worden vermeden). Omstreeks die tijd is ook de rondweg om Delden gereed.

Eind 1974 is de E-8 klaar tot Bornerbroek. De aansluiting op de nieuwe provinciale weg van Delden tot Almelo, die evenwijdig met de provinciale weg Rijssen-Goor loopt, is dan ook gereed.

Eind 1975 is ook Enschede uit de problemen; inmiddels is men gereed met de aanleg van de zuidelijke bandweg vanaf de rondweg om Delden tot Usselo toe.

De verbinding van Hengelo en Oldenzaal met de E-8 is als gezegd, geen rijkstaak. De aanleg van deze verbindingen komt in aanmerking voor rijks-subsidie.

Vast staat dat de E-8 zal aansluiten aan de Duitse grens ten noorden van de Poppe, maar of de weg ten noorden of ten zuiden van Oldenzaal komt, is nog niet bekend.

NATUURBESCHERMING

LANDGOEDEREN BEDREIGD

ENSCHEDA — Door de voorgenomen veranderingen van het tracé voor de E-8 wordt ongeveer 600 ha. natuurgebied bedreigd, waaronder bekende landgoederen als 'het Stroot', de Haverriet' en 'het Lonnekermeer', alsmede de natuurreservaten 'het Wierdenseveld' en 'het Aamsveen'. Deze alarmkreet werd gehoord op de jaarvergadering van 'Het Overijsselsch Landschap', gehouden de 7e juni op de camping Aamsveen.

KUNST

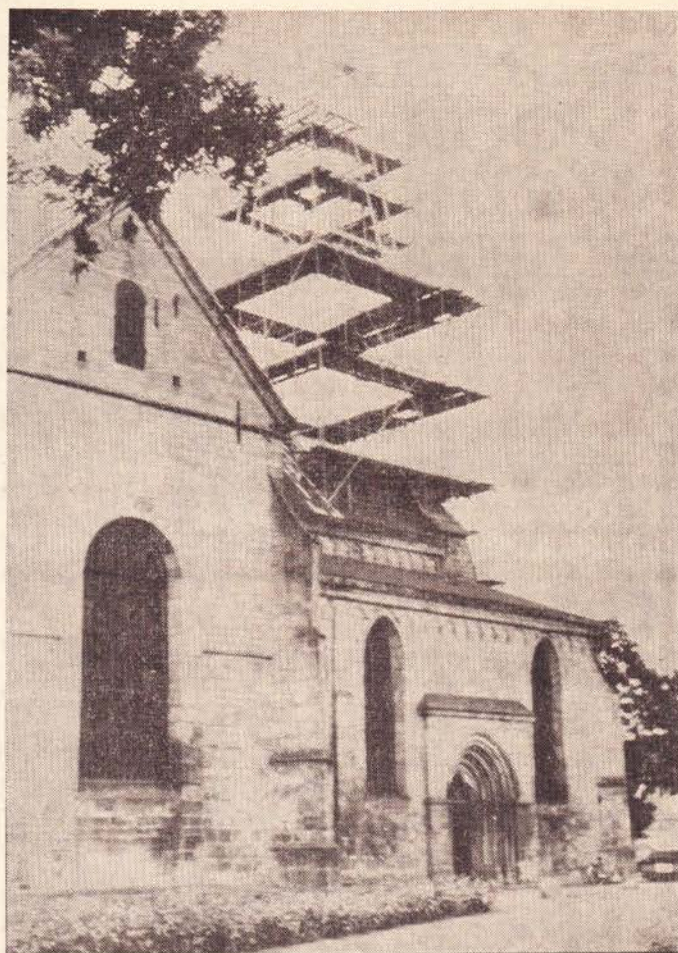
MARTIN STOLK MAAKT KUNSTWERK VOOR 'HET WATERSCHAP DE REGGE'

ALMELO — Voor het nieuwe kantoor van het Waterschap De Regge te Almelo vervaardigt de Hengelose beeldhouwer Martin Stolk een reliëf in steenplaat (muschelkalk), groot 7 x 1,60 m. en voorstellende de twee taken van het schap: waterzuivering en waterbeheersing.

BRONZEN MEDAILLE VOOR MAARTEN BINNENDIJK

OLDENZAAL Aan de kunstschilder Maarten Binnendijk (25) te Oldenzaal is bij de in Ostende (België) te verlenen *Europaprijs voor de schilderkunst* een bronzen medaille toegekend. Als eerste kunstenaar in het oosten ontving hij eind vorig jaar een stipendium van vier mille van het ministerie van cultuur, recreatie en maatschappelijk werk.

UIT STAD EN STREEK

KERKTOREN 'UIT' DE STEIGERS

OOTMARSUM — De r.k. kerk te Ootmarsum wordt momenteel grondig gerestaureerd. Nadat de toren van het gebouw eerst 'in' de steigers werd gezet, heeft men vervolgens de toren 'uit' de steigers gehaald, hetgeen bovenstaand merkwaardig plaatje opleverde. Leden van de Vereniging voor Heemkunde graven aan de zuidkant van de kerk een diepe sleuf in de hoop, resten te vinden van Ootmarsum's eerste kerkhuis.

AMBT-DELLEN (NA EEN EEUW) WEER EIGEN BURGEMEESTER

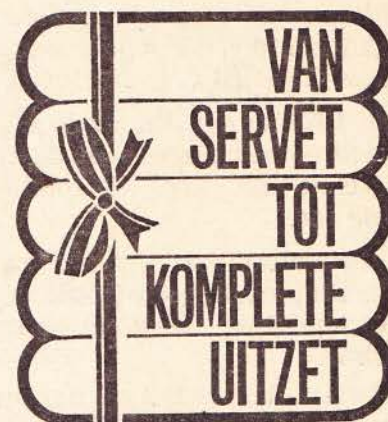
ZWOLLE — In het Provinciehuis werd op 16 juni de heer J. G. Buyvoets, directeur r.k. Volkshogeschool 'Het Witte Huis' te Borne, door de commissaris van de Koningin beëdigd tot burgemeester van Ambt-Delden. De benoeming gaat in op 1 juli. Sedert 1845, toen mr. Diederik Jan Weerts zijn ambt neerlegde, hadden de gemeenten Stad- en Ambt-Delden samen één burgemeester.

GENTLEROY VOOR VRIJETIJD- KLEDING

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
GEBR. VAN HECK N.V. ENSCHEDE.

JORZOLINO

KONINKLIJKE TEXTIELFABRIEKEN
JORDAAN-TER WEEME N.V. HAAKSBERGEN

WIJ ZOEKEN EENZAME MANNEN!!

Meer dan 5000 serieuze eenzame Duitse vrouwen hebben hun lot in onze handen gelegd.

Zij zoeken een goede man om verder samen het leven te delen in voorspoed en tegenspoed.

Zij vragen een goede man en stellen geen hoge materiële eisen. Aangezien wij geen avonturiersters kunnen gebruiken zijn deze dames verplicht voor de eerste persoonlijke kennismaking naar U toe te komen.

VRAAGT U EENS ONZE UITGEBREIDE KLEUREN REPORTAGE.

U ontvangt deze zonder kosten en verdere verplichtingen.

Het Duits-Nederlandse Bemiddelingsbureau

P. v. NIEUWENHOVEN

POSTFACH 1466, 424 EMMERICH W.DLD.

ERICA-SERVICE

Doe het zelf en maak van uw tuin een LUSTHOF. Kosteloos maakt ERICA voor U een grondplan. Vraagt inlichtingen.

N.V. Aanneming-Mij. vh.

H. W. TE PAS

Enschede

Burgerlijke en Utiliteitsbouw
Gewapend Betonbouw
Grond- Water- en Wegenbouw

ADVERTEREN IS ETALEREN

VéGé

voor ^U levensmiddelen

guller met zegels.. guller met guldens

Op VéGé-artikelen steeds
10 0/0 kort. in geldzegels